

УДК 658.7

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЛОГІСТИЧНИХ ПОТОКІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кучкова О. В., здобувач. ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпропетровськ

Колесніков Є. В., інженер I категорії. ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпропетровськ

Кучкова О.В., Колесніков Є.В. Теоретичне обґрунтування взаємозв'язку логістичних потоків промислового підприємства

Сучасні умови господарювання характеризуються значними перетвореннями, направленними на здійснення переходу до моделі ринкової економіки. У ринкових умовах стратегії розвитку підприємств з урахуванням ринкової інфраструктури та вимог, що висуваються підприємствами і споживачами. Такий підхід дозволяє в повній мірі реалізувати поставлені завдання та цілі, сприяє результативному здійсненню функцій обліку та управління. Тому формування логістичних систем на промислових підприємствах є основою для забезпечення їх ефективного функціонування. Це обумовлено необхідністю врахування всіх учасників ринкової інфраструктури інтересів шляхом розробки дієвих механізмів управління матеріальними, фінансовими, інформаційними та сервісними потоками.

У статті розглянуто теоретико-методологічні засади формування логістичних потоків промислових підприємств, які забезпечують їм конкурентоспроможність на ринку. З метою забезпечення основних завдань промислових підприємств, а саме безперервного виробництва та постачання якісних і безпечних товарів, виникає необхідність у більш повному використанні переваг логістики та удосконалення логістичних потоків. Використання логістики та її складників зумовлено потребою розроблення механізму застосування сучасних економічних підходів у господарській діяльності підприємства для збереження ніші на ринку. Оптимізація логістичного управління на промислових підприємствах дасть змогу збільшити віддачу всього логістичного ланцюга та отримати значний економічний ефект.

Kuchkova O.V, Koliesnikov Ye.V. Theoretical study of the relationship of logistics flows of industrial enterprises.

Current economic conditions are characterized by significant transformations directed to the transition to the market economy model. At market conditions the enterprise development strategy based market infrastructure and requirements imposed by enterprises and consumers. This approach allows us to fully realize the tasks and goals, promotes effective implementation of accounting and control functions. Therefore, the formation of logistics systems at industrial enterprises is the basis for their effective functioning. This is due to the need to take account the interests of all market infrastructure's participants by developing effective mechanisms of material, financial, information and service flows.

This research article describes theoretical and methodological bases of formation of logistical flows of industrial enterprises, providing them competitive in the market. In order to ensure the main tasks of industrial enterprises namely production and uninterrupted supply of quality and safe products, there is a need for more full use of advantages of logistics and improving logistics flows. The use of logistics and its constituents caused by the need to develop the mechanism of application modern economic approaches to economic activity of enterprises

to save a niche in the market. Optimization of logistics management in industrial enterprises will increase total return logistics chain and receive economic effect.

Кучкова О.В., Колесников Е.В. Теоретическое обоснование взаимосвязи логистических потоков промышленного предприятия

Современные условия хозяйствования характеризуются значительными преобразованиями, направленными на осуществление перехода к модели рыночной экономики. В рыночных условиях стратегии развития предприятий с учетом рыночной инфраструктуры и требований, предъявляемых предприятиями и потребителями. Такой подход позволяет в полной мере реализовать поставленные задачи и цели, способствует результативному осуществлению функций учета и управления. Поэтому формирование логистических систем на промышленных предприятиях является основой для обеспечения их эффективного функционирования. Это обусловлено необходимостью учета всех участников рыночной инфраструктуры интересов путем разработки действенных механизмов управления материальными, финансовыми, информационными и сервисными потоками.

В статье рассмотрены теоретико-методологические основы формирования логистических потоков промышленных предприятий, которые обеспечивают им конкурентоспособность на рынке. С целью обеспечения основных задач промышленных предприятий, а именно бесперебойного производства и поставки качественных и безопасных товаров, возникает необходимость в более полном использовании преимуществ логистики и совершенствования логистических потоков. Использование логистики и ее составляющих обусловлено потребностью разработки механизма применения современных экономических подходов в хозяйственной деятельности предприятия для сохранения ниши на рынке. Оптимизация логистического управления на промышленных предприятиях позволит увеличить отдачу всего логистической цепи и получить значительный экономический эффект.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку ринкової економіки виникає потреба досягнення у виробничій діяльності підприємств стабільності на ринку та закріплення власних позицій серед підприємств - конкурентів. З метою забезпечення основних завдань промислових підприємств, а саме бесперебійного виробництва та поставки якісних і безпечних товарів, виникає необхідність у більш повному використанні переваг логістики та удосконалення логістичних потоків. Використання логістики та її складників зумовлено потребою розроблення механізму застосування сучасних економічних підходів у господарській діяльності підприємства для збереження ніші на ринку. Оптимізація логістичного управління на промислових підприємствах дасть змогу збільшити віддачу всього логістичного ланцюга та отримати такий економічний ефект, як скорочення витрат і часу у сферах виробництва та обігу, що є найважливішим показником для промислових підприємств. В даний час логістичний ланцюг треба розглядати як потік матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних та сервісних послуг.

Теорія потоків велика й багатогранна, а при дослідженні її крізь призму логістики виявляється значна кількість маловивчених аспектів. На жаль, крім наявності теоретичного обґрунтування необхідності проектування логістичних потоків промислових підприємств, у більшості робіт відсутні прикладні розробки, які дозволяють виявити і оптимізувати підсумковий результат у конкретному випадку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В даний час сформувався декілька концепцій впровадження логістичних потоків на підприємствах, проте загальноновизнаної теорії проектування логістичних систем як в Україні, так і за кордоном не розроблено. У цих умовах проводяться аналіз, оцінка, діагностика проблемної ситуації і порівняння з існуючими уявленнями про те, яким чином повинна функціонувати логістична система, розробляються і впроваджуються програми з її реорганізації. Серед них можна виділити Дж. Р. Стока і Д.М. Ламберта [1], Д. Уотерса [2], А.М. Гаджинського [3], Б.А. Анікіна [4],

В.І. Сергєєва [5], А.Г. Бутріна [6], В.М. Каточкова [11], Є.В. Крикавського [7], Р.Р. Ларіну [8] та інших.

Наскрізний моніторинг матеріального потоку, за даними Європейської логістичної асоціації, дозволяє скоротити час виробництва товарів на 25%, знизити собівартість виробництва продукції до 30%, скоротити обсяги матеріально-технічних ресурсів від 30% до 70%. Застосування логістики значно збільшує продуктивність праці. За оцінками спеціалістів в США у щорічному обсязі збільшення продуктивності праці (5–6%) половина досягається за рахунок розповсюдження логістики. Встановлено, що скорочення на 1% логістичних витрат еквівалентно майже 10% збільшенню обсягу продажу [8, С.324].

Мета статті. Основною метою дослідження є сформулювати методологічні підходи до проектування логістичних потоків промислових підприємств, які дозволять підвищити рівень ефективності їх функціонування.

Виклад основного матеріалу.

В Україні логістика з'явилася в середині 90-х років ХХ ст. і на теперішній час знаходиться в стадії становлення. Передумови, які спричинили розвиток логістики в нашій державі, мають свої особливості з огляду на сучасну соціально-економічну ситуацію в країні, а саме: глобалізація ринку збуту, актуалізація проблеми виживання та підвищення конкурентоспроможності в умовах ринку покупця; створення та розвиток транснаціональних логістичних систем та логістичних асоціацій; розвиток кооперації, міжнародних, міжрегіональних та внутрішньо регіональних зв'язків; стрімке зростання витрат на перевезення; досягнення межі ефективності виробництва; створення продуктових ліній як результату дії концепції маркетингу, з її орієнтацією на потреби споживача, неперервне скорочення життєвого циклу виробів; відсутність на вітчизняних підприємствах скоординованого управління товарно-матеріальними потоками, що призводить до невиправдано великих витрат у всіх учасників загального відтворювального процесу; розповсюдження логістичної концепції управління в практику ведення господарської діяльності вітчизняних підприємств тощо.

Принципова відмінність логістичного підходу в управлінні матеріальними потоками від традиційного полягає у виділенні єдиної функції управління раніш розрізненими матеріальними потоками; технічній, технологічній, економічній та методологічній інтеграції ланок матеріалопровідного ланцюга у єдину систему, яка забезпечує ефективне управління наскрізними матеріальними потоками [9, С 22].

Реалізація логістичної концепції повинна привести до реалізації кінцевої мети логістики – поставки товарів «точно в строк», а саме забезпечення необхідним товаром, необхідної якості, кількості, в потрібний час та місце з мінімальними витратами, при необхідній якості обслуговування споживачів (комплекс логістики або комплекс «7R»). Нове розуміння логістики як стратегічного елементу в конкурентних можливостях підприємства привело до інтегральної парадигми. Фактор часу отримав найважливіше значення, тому що підприємству потрібна швидка адаптація до умов ринкового середовища й попиту на його продукцію. При цьому повинні скорочуватися всі тимчасові фази життєвого циклу виробу від розробки до дистрибуції. Передумовами для актуалізації застосування інтегрованого підходу в логістиці являються: нове розуміння механізмів ринку та логістики, як стратегічного елементу реалізації конкурентних можливостей підприємства; перспективи та тенденції по інтеграції учасників логістичного ланцюга між собою; технологічні можливості в галузі новітніх інформаційних технологій, які відкривають нові можливості для управління всіма сферами виробничо-комерційної діяльності підприємства. Логістична система розглядається як єдине ціле – інтегрована система, яка реалізує цілі підприємства від постачальника до кінцевого споживача. В інтегрованих логістичних системах матеріальний потік поєднує весь життєвий цикл виробу: від ідеї до конструкції, потім до виробництва, розподілу, продажу, після продажного сервісу й знову до повторення циклу, відповідно до мінливих запитів покупців. Особливої уваги заслуговують моделі управління фінансовими потоками в

логістичних системах промислових підприємств[11]. Вплив на фінансові потоки забезпечує логістичну систему промислового підприємства і фінансовими матеріальними ресурсами, здійснює залучення і повернення грошових коштів, їх розподіл за напрямками використання [12, С 11].

Управління фінансовими потоками в межах логістичної системи має свої характерні риси, які є відмінними від загально прийнятих підходів до управління фінансовими потоками. Першочергово це визначається наявністю тісних взаємозв'язків, що існують між логістичними потоками. Зв'язок між матеріальними і фінансовими потоками логістичної системи забезпечується інформаційними потоками [13, С 36]. А тому управління фінансовими потоками буде ефективним управління лише в умовах їх тісного взаємозв'язку з іншими логістичними потоками.

Фінансовий потік є сукупністю фінансових ресурсів, які циркулюють між складовими логістичної системи промислового підприємства та пов'язані з матеріальними і інформаційними потоками в облікових регістрах суб'єктів господарювання. Якщо розглядати логістичну систему промислового підприємства, то її загальний фінансовий потік буде поділений на фінансовий потік забезпечення, фінансовий потік у виробництві, фінансовий потік збуту [14, С 24].

Управління фінансовими потоками в логістичних схемах виробничо-економічних систем регіонів має здійснюватися безперервно протягом усього періоду їх функціонування. При цьому має відповідно базуватися на принципах системності, інтегрованості, комплексності, синергічності, адаптивності, динамічності, конструктивності, науковості. Крім принципів управління фінансовими потоками має виконувати відповідні функції та завдання.

Обсяг, час і швидкість руху фінансового потоку залежить від величини матеріального потоку, вибраної форми розрахунків та складу елементів логістичної системи. Розгалуженість матеріальних потоків визначає складність ланцюгів руху між фінансових потоків складовими логістичної системи, та, в результаті, трудомісткість процесу управління ними [15, С 67]. Тому у процесі розробки заходів з удосконалення управління фінансовими потоками в логістичних системах промислових підприємств слід враховувати першочергово напрями і види матеріальних потоків. Деталізування складу матеріальних і, як наслідок, фінансових потоків, забезпечить своєчасність оцінки витрат пов'язаних із забезпеченням, виробництвом і реалізацією продукції. Крім цього, слід застосовувати методи оцінки потоків у часі, методи оцінки потоків в умовах інфляції та методи оцінки і рівномірності синхронності потоків.

Сучасний стан логістики багато в чому визначається бурхливим розвитком і впровадженням в усі сфери інформаційно-комп'ютерних технологій. Реалізація більшості логістичних концепцій і систем була б неможливою без використання швидкодіючих комп'ютерів, локальних обчислювальних мереж, телекомунікаційних систем та інформаційно-програмного забезпечення. Значення інформаційного забезпечення логістичного процесу настільки важливе, що багато фахівців виділяють особливу інформаційну логістику, яка має самостійне значення в промисловості та управлінні інформаційними потоками і ресурсами. Цю функціональну область логістики часто називають комп'ютерною.

Інформаційна логістика організовує потік даних, що супроводжують матеріальний потік, і є тією істотною для підприємства ланкою, яка пов'язує постачання, виробництво і збут. Вона охоплює управління всіма процесами переміщення і складування реальних товарів на підприємстві, дозволяючи забезпечувати своєчасну доставку цих товарів у необхідних кількостях, комплектації, якості з точки їх виникнення в точку споживання з мінімальними витратами й оптимальним сервісом.

Інформаційна система тут є істотним компонентом логістичної структури, що зв'язує її воедино і службовцем для координації постачань, виробництва і збуту. Суть системи координації постачань полягає, по-перше, в розбитті фізичних потоків на

незалежні періоди транспортування і складування, по-друге, в підготовці інформації про фазу і стан потоку в реальному масштабі часу. Інформаційна логістика добре укладається в рамки комп'ютерних технологій.

Одним з підходів до створення моделі інформаційних потоків на виробництві є аналіз існуючої системи управління. Він припускає зведення конкретних ділянок виробництва до окремих компонент, комбінуючи які, можна отримати структурну модель для аналізу варіантів структури підприємства.

Формування інформаційної системи - складний і багатоплановий процес, в якому використовуються досягнення сучасної інформаційної технології, новітні комп'ютерні системи, що робить можливим успішне керівництво виробничими процесами на основі застосування адекватної інформаційної техніки, методів і форм інформаційного забезпечення логістичної системи в цілому.

В останні роки прерогативою логістики поряд з управлінням матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками є й управління сервісними потоками. Крім того, логістичний підхід виявився ефективним і для підприємств, які тільки надають послуги (транспортні, експедиторські, вантажопереробні та ін.).

На Заході широко використовуються поняття "логістика сервісного відгуку" (SRL), що визначається як процес координації логістичних операцій, необхідних для надання послуг найефективнішим щодо витрат і задоволення запитів споживачів способом. SRL – підхід є найчастіше основним стратегічним елементом менеджменту багатьох закордонних фірм, які надають послуги. Критичними елементами цього підходу є прийом замовлень на послуги і моніторинг надання послуг. Як і всі інші потоки, потоки послуг поширюються у певному середовищі доставки, у якій існують ланки логістичної системи, логістичні канали, логістичні ланцюги і т.д. Цю мережу потрібно побудувати так, щоб з максимальною ефективністю задовольняти вимоги клієнтів щодо рівня обслуговування.

Таким чином, предметом логістичного сервісу є певний комплекс (набір) відповідних послуг. Послуга в узагальненому розумінні - це деяка дія, що приносить користь споживачу. Послуга як продукт праці має споживчу вартість, і це визначає її товарний характер, який виражається в здатності бути реалізованою споживачами як своєрідний товар. Ця риса споріднює послуги з матеріальним товаром. При цьому вартість сервісних послуг іноді може перевершувати витрати безпосередньо на виробництво продукції.

Висновок. Всі логістичні потоки відіграють важливу роль на усіх стадіях виробництва продукції. Основними критеріями є: якість, час, витрати та надійність. На основі аналізу складових логістичних потоків можна затверджувати, що вони між собою взаємопов'язані.

Раціональне управління логістичними потоками промислових підприємств забезпечить високу ефективність використання матеріальних і трудових ресурсів, обіговість оборотних активів, ритмічність та безперервність функціонування, мінімізацію ризику неплатоспроможності, оптимізацію витрат на утримання запасів, своєчасне формування оподаткованого прибутку, раціональне використання грошових коштів, зекономити час та виробити продукцію високої якості, при сервісному обслуговуванні споживачів. Впровадження логістичних систем управління всіх видів потоків у промислових підприємствах є важливою передумовою їх ефективного функціонування та розвитку.

Список використаних джерел

1. СтокДж.Р., Ламберт Д.М. Стратегическоеуправлениелогистикой: Пер. с 4-го англ. изд. – М.: ИНФРА-М, 2005, XXXII, 797 с.
2. Уотерс Д. Логистика. Управлениецепью поставок: Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 503 с.

3. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник. – М.: Маркетинг, 2000. – 375 с.
4. Логистика: Ученик / Под ред. Б.А. Аникина. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 326 с.
5. Корпоративная логистика. 300 ответов на вопросы профессионалов / Под общ. и научн. ред. проф. В.И. Сергеева. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 976 с.
6. Бутрин А.Г. Совершенствование управления материальными, финансовыми и информационными потоками на предприятии. Оригиналтекста: http://www.lib.csu.ru/vch/8/2000_01/036.pdf.
7. Крикавський Є.В. Логістика. 28 Основи теорії: Підручник – 2-ге вид., доп. і переробл. – Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інститут післядипломної освіти), «Інтелект- Захід», 2006. – 456 с.
8. Ларина Р.Р. Логистика: Навч. посібник. – Донецк: «ВІК», 2005. – 335 с.
9. Євсєєва Г. В. Промислове підприємство як об'єкт логістичного впливу/ Збірник тез доповідей всеукраїнської науково- практичної конференції. – К.: НУХТ, 2006. – с. 48.
10. Скоробогатова Т.Н. Логистические системы предприятий // Ученые записки Таврического національного университета. – 2006. – Вып. № 8 (45). Режим доступа: www.ccssu.crimea.ua/internet/Education/notes/edition8/n08024.html.
11. Каточков В.М. Вопросы методологии логистики взаимодействующих потоковых процессов // Известия Челябинского научного центра. Экономика и менеджмент. – 2005. – Вып. 3 (29). Режим доступа: lib.usue.ru/avtoref/Katochkov.pdf.
12. Бакаєв Л. О. Обіговість оборотних активів в управлінні інвестиціями: навчальний посібник / Л. О. Бакаєв. –Київ: КНЕУ, 2009. – 23 с.
13. А Гойко.Ф. Методи оцінки ефективності фінансових потоків та пріоритетні напрями їх реалізації. – К: Віра - Р, 1999. 132 с.
14. Курмаєв П. Ю. Теоретичні аспекти ефективного функціонування підприємств логістичних систем регіонів //Формування ринкових відносин в Україні, 2006. – №1. – С. 45-49.
15. Федоренко В. Р. Інвестиційний менеджмент: Навчальний посібник. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України. – К: МАУП, 2007. – 146 с.

Ключові слова: логістика, логістичний потік, логістичний ланцюг, матеріальний потік, фінансовий потік, інформаційний потік, сервісний потік, постачання.

Ключевые слова: логистика, логистический поток, логистическая цепь, материальный поток, финансовый поток, информационный поток, сервисный поток, поставки.

Keywords: logistics, logistics flow, logistics chain, material flow, financial flow, information flow, service flow, supply.